

За топливо

Лесь Мартович

Дійові особи

Обжалуваний — дрібний селянин (який пішов до панського лугу за хмизом для хати);

Суддя — польський суддя-засідатель (якому випало судити селянина та пана за оберемок хмизу);

Пан — місцевий панок (на чиєму полі-лужку піймали селянина)

С у д д я (до обжалуваного). Були-сте карані?

О б ж а л у в а н и й (стоїть згорблений коло дверей).

С у д. Ну!

О б. Дістав-єм від пана десять буків у стайні.

П а н. (темний вірменин, із вухами, як у лилика, намість збліднути пожовк). То неправда. Він бреше.

С у д. (до пана). Успокойтеся, пане, я знаю, що він мені тут усе буде брехати. (До обжалуваного). Не бреши! Бити не вільно!

О б. (скривився так, наче хотів сказати: "Коби я тебе подибав у своєму селі, в темній вулиці, в опівночі, я би тобі показав, чи вільно бити, чи ні").

С у д. Я тебе питаюся, чи ти був караний, то значить чи ти сидів у арешті? П а н. Ого-го!

О б. Сидів.

С у д. За що?

О б. За напасть!

С у д. За яку напасть?

О б. У Семена пропав мішок, а в мене трясли шандарі, та й найшовся.

С у д. То ти, видно, порядний чоловік.

П а н. Налоговий злодій.

С у д. Крав ти у пана пруття з лугу?

О б. Ні!

П а н (сердиться). Та як можна безлично брехати? Таже тебе ймили гуменний і економ!

О б. Я брав собі топливо.

П а н. Та вночі?

О б. Бо в днину не давали.

С у д. Чи ти дурний, чи вдаєш дурного?

О б. Щоправда, я трохи придуркуватий, бо мене маленьким затовкли в головку, але робітник із мене добрий. Най пан скажуть: три роки у них служу.

П а н. Та так ти ся мені віддячив за моє добре серце, що тебе три роки годую?

С у д. Що маєш сказати на своє оправдання?

О б. (дивиться на ніжку від стола).

С у д. Нащо ти крав пруття?

О б. Бо мені належалось.

П а н (перебиває). Дивіться, пане суддя, що за безличність! Соціаліст, ділив би ся зо мною!

О б. Я мав згоду з паном за топливо. А чим же мені жінка обід зварить? Тепер коло плуга... тяжка робота... враз із волем від досвітку до темної ночі.

С у д. Що?

П а н. Але ж, пане суддя, я йому дав ведля згоди — ріпак, так як щороку.

О б. Ріпак перемок... зогнив. Та чим топити? Сльота вдарила. В мене хорім нема, а таку купу до хати не можна забирати. А ріщечко все інакше: хоть до хати забери, а хоть як вимокне, то борше висхне.

С у д. Та що тут багато говорити? З його зізнань виходить, що вкрав.

О б. Я нічого не крав, я топливо брав. Мені належитьсья.

С у д. Як міркуєш, що тобі належитьсья, то запізви пана, а красти не вільно.

О б. А куди запізвати?

С у д. До суду.

О б. (хитро). Ая! (Дивиться на ніжку від стола).

С у д. За те, що ти крав пруття, маєш два тижні арешту. Маєш вернути панові пруття або 50 крейцарів.

О б. Оксана не дасть ріще, бо нема чим затопити.

П а н. Я собі з платні обтягну.

О б. Як з платні? Я взяв півкорця кукурудзи до грошей у крамаря.

С у д. Приймаєсья кари, чи будеш рекурсувати?

Об. Кудя?

С у д. До вищого суду.

Об. (дивиться на ніжку від стола).

С у д. Ну?

О б. Я нічого не рекурсую...

С у д. То махай до арешту!

О б. Але я взяв півкорця... (Возний відпроваджує обжалуваного до арешту).